

Šiaulių rajono savivaldybės BIBLIOTEKOS ISTORIJOS FRAGMENTAI

1951 m. įsteigta Šiaulių rajono biblioteka. Ji veikė Šiaulių miesto Taikos gatvėje, name Nr. 16. Tais metais joje buvo apie 3 tūkst. spaudinių, bibliotekos teikiamomis paslaugomis naudojosi apie 200 skaitytojų.

1957 m. biblioteka pradėjo veikti jai skirtose naujose patalpose Kapsuko gatvėje (dabar – Aušros alėja) Nr. 25a.

1976 m. atlikus centralizaciją, Šiaulių rajono biblioteka tapo centre rajono biblioteka, turinti 39 filialus. Jai skirtos naujos patalpos Kapsuko gatvėje Nr. 21 (dabar – Aušros alėja).

1983 m. Šiaulių rajono centrinėje bibliotekoje buvo apie 60 tūkst. spaudinių. Bibliotekos teikiamomis paslaugomis naudojosi apie 3 tūkst. skaitytojų.

1990 m. priėmus Vietos savivaldos pagrindų įstatymą, 1995 m. – Bibliotekų įstatymą, Šiaulių rajono biblioteka perėjo savivaldybės žinion.

Nuo 1995 m. lapkričio 1 d. biblioteka vadinama Šiaulių rajono savivaldybės viešąja biblioteka.

1997 m. bibliotekai suteiktas savarankiškos institucijos statusas.

2000 m. Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka turėjo apie 70 tūkst. spaudinių, jos paslaugomis naudojosi 2 tūkst. skaitytojų.

2001 m. Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka tapo Šiaulių rajono 29 kaimo ir Kuršėnų miesto bibliotekų metodikos, bibliografijos ir informacijos centru.

Nuo 2002 m. sausio 1 d. (po įvykdytos Šiaulių rajono kultūros įstaigų reorganizacijos) Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka tapo savarankiška įstaiga, turinti juridinio asmens statusą. Ji yra Šiaulių rajono 29 kaimo bibliotekų ir Kuršėnų miesto bibliotekos metodikos, bibliografijos ir informacijos centras, koordinuoja šių įstaigų veiklą, inicijuoja bendras veiklos programas ir bendradarbiauja su minėtomis įstaigomis įgyvendinant programas.

2004 m. Šiaulių rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje pradėta naudoti Lietuvos integrali bibliotekų informacijos sistema (LIBIS).

Šiuo metu Šiaulių rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje veikia Fondo tvarkymo ir komplektavimo, Informacijos ir kraštotyros skyriai, Metodikos kabinetas bei Saugykla. Dirba apie 20 darbuotojų, iš jų 11 – kvalifikuoti specialistai. Bibliotekoje yra daugiau negu 342 tūkstančiai vnt. leidinių. Bibliotekos teikiamomis paslaugomis kasmet pasinaudoja apie 10 tūkst. skaitytojų. Bibliotekose sudaryta galimybė nemokamomis interneto paslaugomis naudotis visiems rajono gyventojams. Paskutiniiais metais bibliotekoje daugiausia dėmesio skiriama tam, kad ugdant visuomenės informacinę kultūrą būtų naudojamos šiuolaikinės informacinės ir komunikacinės tech-

nologijos, sukurta Šiaulių rajono bendruomenės poreikius bei laikmečio reikalavimus atitinkanti paslaugų sistema, puoselėjamos liaudies tradicijos ir etninė kultūra, kad interneto prieigos veiktų visuose viešosios bibliotekos filialuose, knyga ir toliau būtų vienas iš svarbiausių informacijos ir žmogaus kultūrinio bei dvasinio tobulėjimo šaltinių. Planuose – įgyvendinti viso Šiaulių rajono bibliotekų tinklo optimizavimo ir modernizavimo programą.

Šiaulių rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje yra sukaupta, skaitytojams prieinama vertinga kraštotyrinė medžiaga apie iškilus Šiaulių krašto mokslo, kultūros, visuomenės veikėjus, rajono istoriją, tautinį judėjimą, svarbiausius paskutiniųjų metų krašto įvykius.

1957–1990 m. Šiaulių rajono bibliotekai vadovavo Veronika Norvilienė, 1990–2001 m. – Irena Šlergienė, nuo 2001 m. birželio 1 d. bibliotekos direktore dirba Birutė Litevkienė.

Rengiant publikaciją panaudota informacija, surinkta Šiaulių rajono viešojoje bibliotekoje

ŠIAULIŠKIAMS
GARBĖ JUOS
VADINTI KRAŠTIEČIAIS

Šiaulių rajono bibliotekininkai kasmet parengia žymiausių datų, kurios minimos rajone, kalendorius. Biblioteka yra parengusi ir iškiliausius Šiaulių krašto kultūros veikėjų (rašytojų, literatų, kalbininkų, spaudos darbuotojų, leidėjų, knygnešių, spaudos platintojų, dailininkų profesionalų, tautodailininkų, visuomenės veikėjų) sąrašą.

Šiaulių rajone gimė, gyveno ar kitaip savo veiklą su šiuo rajonu yra susiję rašytojai Eugenijus Ališanka, Kazys Kęstutis Almenas, Stasys Anglickis, Vincas Atkočaitis, Vacys Bagdonavičius, Henrikas Bakanas, Alis Balbierius, Petras Balčiūnas, Juozas Baldžius (Baldauskas), Augustinas Baranauskas, Jonas Biliūnas, Irena Bitinaitė, Antanas Bortkevičius, Dalia Bozytė, Alfonsas Braziulis, Vladas Braziūnas, Lina Burbaitė, Arvydas Būtautas, Vladė Butkienė –Čekonytė, Vytautas Cinauskas, Gintautas Dabrišius, Stasys Daunys, Vladislovas Dembskis, Dalia Dubickaitė, Stasė Dzenuškaitė, Pranas Gegeckas, Zigmas Gėlė (Gaidamavičius), Gintaras Grajauskas, Augustinas Gričius, Juozas Grušas, Laurynas Ivinskis, Zigmas Janauskas, Vytautas Steponas Janavičius, Augustinas Janulaitis, Anastazas Janulis, Vidmantė Jasukaitytė, Dalia Jazukevičiūtė, Antanas A. Jonynas, Jovaras (Jonas Krikščionas), Marija Jurgelevičienė, Katiliškis Marius (Albinas Vaitkus), Bronius Kiela, Vytautas Kirkutis, Rimantas Kmita, Juozapas Lideikis, Stasys Lipskis, Pranas Lipštas, Vidas Marcinkevičius, Tautvyda Marcinkevičiūtė, Aidas Marčėnas, Povilas Matulionis, Barbora Mejeraitė (Mejerytė), Aleksandras Merkelis, Nijolė Miliauskaitė, Balys Mingilas, Daiva Molytė-Lukauskienė, Jurgis

Ambrasiejus Pabrėža, Kazimieras Pakalniškis, Sigitas Parulskis, Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana, Renata Radavičiūtė, Vacys Reimeris, Jonas Riškus, Jurgis Rupka, Vytautas Skripkauskas, Matas Slančiauskas, Jonas Stašelis, Adolfas Strakšys, Alvydas Šlepikas, Vincentas Šliogeris, Jonas Šliūpas, Vincentas Šurevičius, Vladislovas Telksnys, Mindaugas Tomonis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Matas Ugianskis Andrius, Jonas Ugianskis, Eugenija Ulčinaitė, Jurgis Usinavičius, Valerija Valsiūnienė, Rimantas Vanagas, Povilas Višinskis.

Tarp iškiliausių Šiaulių krašto literatų yra Antanas Abakas, Jolanta Anglickaitė-Šleževičienė, Algimantas Brikas, Antanas Budzinskas, Jonas Dilpša, Bronius Kiela, Borisas Puzinas, Zita Rožnienė, Juozas Ruzgis, Hubertas Smilgys, Rolandas Tamošaitis, Edita Vilkiėnė, Genovaitė Žibikienė.

Garbiausių Šiaulių rajono kraštiečių sąrašė yra ir kalbininkai Jurgis Ambraška, Irena Ermanytė, Aldona Jonaitytė, Jonas Spudulis, Vytautas Vitkauskas.

Tarp žymiausių Šiaulių kraštiečių yra ir būrys spaudos darbuotojų, leidėjų. Tai Birutė Boreišienė, Stasys Butkus, Kazys Dryžas, Jonas Lukoševičius.

Tautiniame judėjime, knygnešystės veikloje aktyviai yra dalyvavę: Augustinas Baranauskas Antanas Bortkevičius, Vincas Elinskas, Feliksas Galminas, Aloyzas Gendvila, Laurynas Ivinskis, Juozas Janulaitis, Mykolas Pranciškus Juras, Jonas Krikščiūnas-Jovaras, Karolina Laurinavičiūtė, Juozas Lideikis, Vincas Nemanis, Viktoras Pečiulis, Feliksas Petravičius, Stanislovas Rupšys, Elena Sankūnaitė, Matas Slančiauskas, Balys Šiušis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Pranciškus Vasiliauskas, Pranas Velička, Dominykas Vičas, Povilas Višinskis, Jonas Vizbaras.

Iškiliausių Šiaulių krašto menininkų, sportininkų būryje – Domas Andrulis, Prudencija Bičkienė-Navickaitė, Jokūbas Briedis, Jurgis Fledžinskas, Antanas Gabrėnas, Genovaitė Gontytė, Genovaitė Jacėnaitė, Justina Jasaitytė, Jurgis Juozapaitis, Vytautas Juozapaitis, Aleksandras Jurašaitis, Kazimiera Kymantaitė, Antanas Krištopaitis, Vytautas Kulakauskas, Jonas Kumpis, Vitalijus Lukošaitis, Balys Lukošius, Jonas Pinskus, Mykolas Račas, Simonas Ramunis, Antanas Rimavičius, Vytenis Rimkus, Povilas Stogis, Anatolis Tyčina, Danutė Vaigauskaitė, Simas Velbasis, Antanas Visockis, Albertas Zmaila, Juozas Žiūronas.

Tautodailės srityje ryškiausių vagų yra išvarę tautodailininkai Irena Bučiūnienė, Vladas Damkus, Kostas Gendvilas, Danutė Grigienė, Henrikas Kalinas, Valerijonas Kalinas, Laima Kelmelienė, Leonas Lemežis, Regina Mataitienė, Jonas Paulauskas, Zita Podstavkienė, Bronius Radeckas, Genovaitė Raugienė, Aleksandras Stankus, Apolonija Šliūpienė, Virginija Šufinskienė, Adolfas Turauskas, Zigmas Vaišvila, Feliksas Vargonas, Jonas Vertelis, Vita Žabarauskaitė.

Iškiliausių valstybės ir visuomenės veikėjų būryje – Šiaulių kraštiečiai Veronika Janulaitytė-Elseikienė, Petras Avižonis, Jonas Čepulis Vaclovas Dambrauskas, Kazys Daukša, Frederikas Diubua de Monpere, Mečislovas Jurevičius, Mauricijus Pranciškus Karpis, Liudvikas Kšivickis, Jonas Laurinaitis, Stasys Esmaitis-Matjošaitis, Jonas Murka, Vytautas Ostrauskas, Leokadija Paškūnaitė, Pranas Penkauskas, Regina Poškienė, Stasys Raštikis, Rokas Šliūpas, Stanislovas Šliūpas, Vladas Taškūnas, Antanas Trečiokas, Feliksas Vaitkus, Antanas Vireliūnas, Juozas Žemaitis.

Rengiant publikaciją panaudota informacija, surinkta Šiaulių rajono viešojoje bibliotekoje

ŠILALĖS rajono savivaldybės viešosios bibliotekos istorijos fragmentai

Šilalė. Skulptūra „Laisvės šauklys“ (skulptorius K. Kisielius)

1937 m. įsteigta Šilalės rajono biblioteka. Pirmasis jos vadovas buvo pradinės mokyklos vedėjas Albinas Monstvila.

Nuo 1938 m. gruodžio 1 d. bibliotekai vadovavo Kazys Juozapaitis.

1940 m. bibliotekoje buvo apie 1 tūkst. knygų. Lapkričio 30 d. bibliotekos vedėju pradėtu dirbti Pranas Didoras.

1941 m. Šilalės biblioteka sudegė.

Biblioteka atkurta 1945 metais – jai buvo skirtas vienas kambarys. Ten ji veikė iki 1958 metų. 1945 m. bibliotekoje buvo 180 knygų, jos teikiamomis paslaugomis naudojosi 30 skaitytojų.

1948 m. biblioteka turėjo 119 skaitytojų.

1950 m. bibliotekoje buvo 5 103 knygų, ji turėjo 223 skaitytojus.

1950 m. Šilalės biblioteka buvo reorganizuota – tapo rajonine.

1951 m. bibliotekoje dirbo 2, 1953 m. – 3, 1958 m. – 4 darbuotojai.

1953 m. biblioteka pradėjo organizuoti skaitytojų konferencijas.

1956 m. bibliotekos vadove tapo bibliotekininkystės specialistė Agota Andrijauskaitė-Juškienė. Ji šias pareigas ėjo iki 1961 metų.

1958 m. bibliotekai papildomai buvo paskirtas dar vienas kambarys. Jame pradėjo veikti skaitykla.

1960 m. biblioteka turėjo 2 240 skaitytojų, jos teikiamomis paslaugomis naudojosi 69 proc. rajono gyventojų.

1961–1965 m. Šilalės rajoninei bibliotekai vadovavo Juzefa Zonytė.

1965–1976 m. bibliotekos fonduose buvo daugiau negu 23 tūkst. knygų. Kasmet gyventojams būdavo išduodama apie 40 tūkst. knygų.

1965–1977 m. bibliotekai vadovavo Ona Budrienė.

1977 m. įvyko rajono bibliotekų centralizacija. Jos metu buvo uždaryta 12 neperspektyvių kaimo bibliotekų, o Šilalės rajoninė biblioteka tapo Šilalės rajono centrine biblioteka, kuriai priklausė

(Nukelta į 36 p.)

(Atkelta iš 34 p.)

32 filialai kaimo vietovėse. Centrinėje bibliotekoje veikė Metodikos, Knygų komplektavimo ir tvarkymo, Skaitytojų aptarnavimo, Bibliografinis-informacinis, Vaikų literatūros, Ūkinis-techninis skyriai.

1977 m. Šilalės rajono centrinei bibliotekai pradėjo vadovauti Liucė Lukošiuotė-Montvilienė.

1978 m. Šilalės rajono centrinėje bibliotekoje dirbo 21 darbuotojas.

1982 m. bibliotekos vadove tapo Aldona Daukšaitė-Jankauskienė.

1985 m. keletą mėnesių bibliotekai vadovavo Danutė Mockaitytė-Petkuvienė. Tų pačių metų pabaigoje bibliotekai perdėjo vadovauti Ona Naujokaitė-Bajorinienė.

1987 m. bibliotekos vadove tapo Virginija Raštutienė.

1992 m. rajone dar kartą vyko bibliotekų reorganizacija. Jos metu Šilalės rajono centrinė biblioteka tapo Šilalės miesto biblioteka, o anksčiau jai priklausę filialai perėjo Šilalės rajono Kultūros skyriaus žinion. Tais metais Šilalės miesto bibliotekai pradėjo vadovauti Donata Litvinienė.

1997 m. Šilalės miesto biblioteka reorganizuota į Šilalės rajono savivaldybės viešąją biblioteką, kuriai priskirti 26 filialai, veikiantys rajono kaimuose.

2003 m. nuo sausio mėnesio bibliotekos direktore dirbo Zita Lazdauskienė, nuo balandžio mėnesio bibliotekai vadovavo Stasys Aužbikas, o liepos mėnesį bibliotekos direktoriumi pradėjo dirbti Kostas Mačionis.

2009 m. Viešojoje bibliotekoje buvo pradėtas įgyvendinti projektas „Bibliotekos pažangai“. Jo metu kompiuterizuota Šilalės rajono savivaldybės viešoji biblioteka ir jos filialai.

2010 m. gruodžio mėnesį bibliotekos direktore tapo Astutė No-reikienė.

2012 m. kovo 15 d. sukako 75 metai, kai įsteigtos Šilalės ir Kvėdarnos viešosios bibliotekos.

Šilalės rajono biblioteka šiandien – vienas iš svarbiausių kultūros centrų rajone. Jai priklauso 25 kaimo filialai. Paslaugos skaitytojams teikiamos ne tik tiesiogiai, bet ir virtualiai. Turtingas, įdomus bibliotekos informacinis leidinys internete. Čia skelbiama svarbiausia informacija apie biblioteką, rajono gyventojų išleistas knygas, šilališkių kūrybos bibliografija, žymiausių rajono kraštotyryninkų darbų sąrašai, virtualios parodos. Kasmet sudaromi ir bibliotekininkų paskelbiami rajone minėtinių datų kalendoriai.

Rengiant publikaciją panaudota Rūtos Vaitkevičienės informacija, skelbiama Šilalės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos interneto svetainėje www.silalesbiblioteka.lt/

Šilalės kultūros centras. Danutės Mukienės nuotrauka

„Telšių žemėje“

Telšiai. Turgaus aikštė. Danutės Mukienės nuotrauka

Tiems, kurie gimė, gyveno rajonuose, biblioteka visada buvo ir svarbiausios informacijos apie tą rajoną, miestelį, kaimą kaupimo, saugojimo vieta. Jei reikia kokių žinių apie rajoną, miestelį, kaimą, žmogų, kur kitur jų galėtų rasti, jei ne bibliotekoje... Taigi, jei nerandi tos informacijos knygose, pavartyk bibliotekos sudarytus katalogus. Ta informacija čia kaupiama metų metais. Ją lyg į kokį bičių avilį sunėša krašto istoriją tyrinėjantys žmonės. Dauguma jų yra patys bibliotekininkai. Vienas iš tokių – telšiškis GEDIMINAS PETRULIS. 2010 m. užbaigtas parengti jo sudarytas bibliografinis sąrašas „Telšių žemėje“ (visuomenei jis prieinamas internete – žr. Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos interneto leidinį www.kpbiblioteka.lt/ (skyrius „Kraštotyra“). Jos pratarmėje autorius rašo: „Telšių žemėje“ – informacinis leidinys. Jame pirmą kartą pabandyta sukaupti pagrindinius gyvenimo ir kūrybos duomenis apie Telšių rajono žmones, kurie savo knygomis, publikacijomis periodikoje įėjo į lietuvių raštijos ir knygos istoriją. [...] „Telšių žemėje“ įtraukti ir buvę Telšių kunigų seminarijos darbuotojai, žmonės rašę apie Telšius ir Žemaitiją, istorikai.“

Šis leidinys – didelės apimties: jame apie 200 puslapių. Greta žinomų, garsių veikėjų pavardžių nemažai ir rečiau minimų. Yra čia pateikti duomenys ir apie šiame krašte gimusius, gyvenusius ar kitaip su šiuo kraštu susijusius literatūrologus, literatūros istorikus, kritikus.